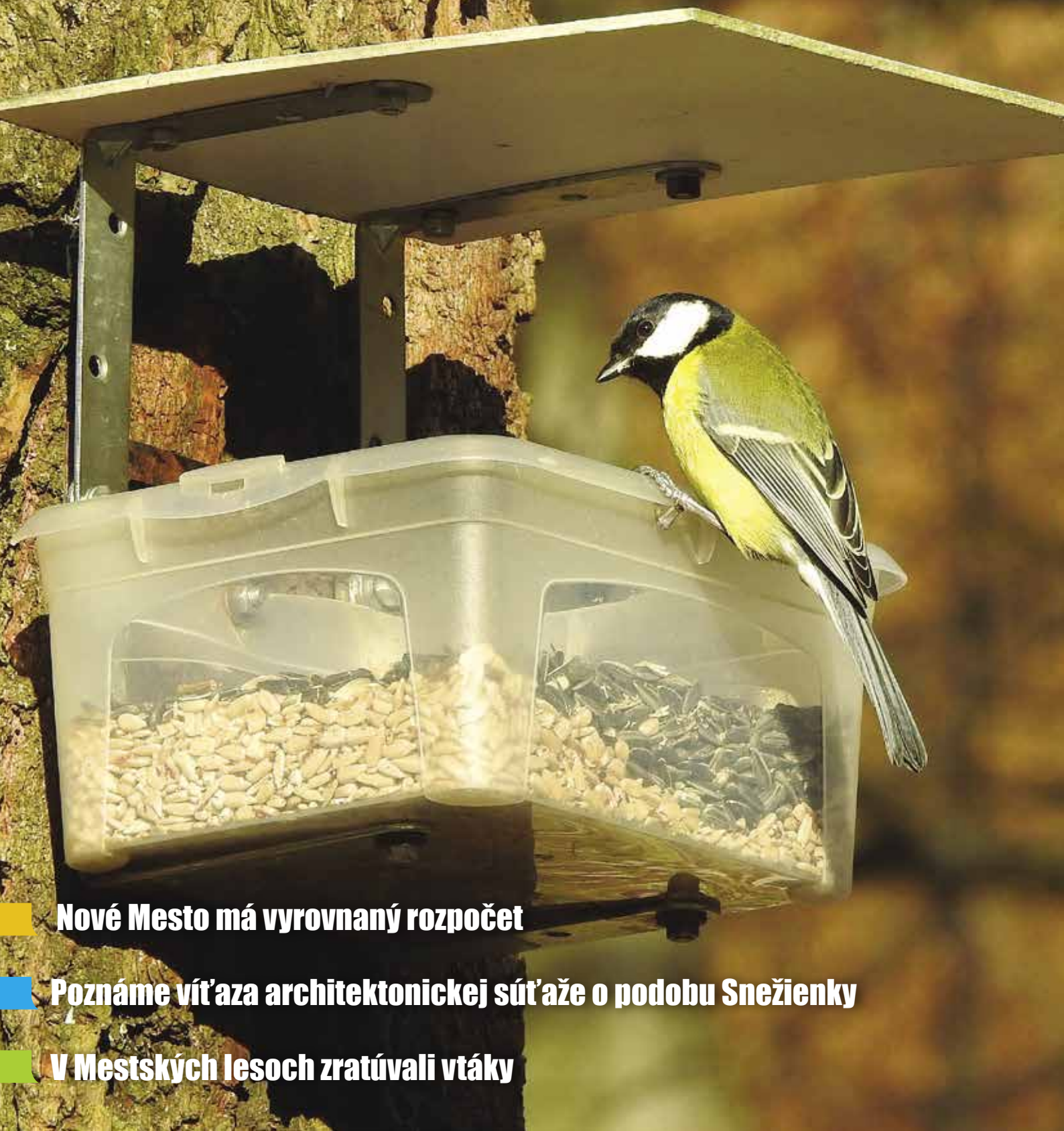

Hlas **Nového Mesta**

ROČNÍK XXX. ČASOPIS OBYVATELOV MESTSKEJ ČASTI BRATISLAVA-NOVÉ MESTO, 3/2020

Nové Mesto má vyrovnaný rozpočet

Poznáme víťaza architektonickej súťaže o podobu Snežienky

V Mestských lesoch zráľovali vtáky

Milí čitatelia,

posledné týždne v mestskej časti boli bohaté na udalosti, odráža sa to napokon aj na stránkach nášho marcového vydania. Venujeme sa urbanistickým zámerom, územnému plánovaniu, výstavbe a rekonštrukciám aj iným kultúrnym a spoločenským témam.

Odborná porota zhodnotila návrhy 13 architektonických ateliérov, ktoré sa zapojili do ideovej súťaže o budúcu podobu lokality Snežienka. Ponúkli originálne pohľady na stvárnenie nového objektu i využitie cenného verejného priestoru. Zvítazil návrh, ktorý uprednostňuje drevené prvky, využíva kvalitné materiály a najnovšie technológie. Citlivý prístup architektov rešpektuje prírodné prostredie a eliminuje negatívne vplyvy, ktoré by doň mohla vniesť výstavba.

V Mesiaci knihy venujeme o čosi viac pozornosti čítaniu a poznávaniu. Istotne vás zaujme príspevok o hovoriacej dotykovej knihe, ktorou mestská knižnica vychádza v ústrety nevidiacim a slabozrakým, veď túžbu po nových informáciách máme všetci rovnakú. Ak ste si obľúbili rubriku Potulky históriou, odporúčame prečítať si ukážku z knihy Ako sme kedysi žili od etnologickej Zory Mintalovej Zuberovej. Približuje život slovenských žien v minulom storočí a venuje sa aj možnostiam ich vzdelávania.

Opäť vám predstavíme inšpiratívnu osobnosť z Nového Mesta. Klavírny virtuóz, saxofonista, ale aj vášnivý zberateľ hudobných nástrojov Ladislav Fančovič rozpráva o svojej láske k džezu, autentickej interpretácii dobových nahrávok i majstrovských kurzoch pre študentov a učiteľov saxofónu.

V mene redakčnej rady pridávam na záver dve srdečné blahoželania. Vela šťastia a zdravia prajeme novomestským ženám, ktoré svojím úsmevom robia mestskú časť krajšou. Rovnako gratulujeme k sviatku našim učiteľom. Patrí im úprimné poďakovanie a rešpekt za lásku a úsilie venované najmladšej generácii.

Jana Škutková

Z obsahu čísla:

Čo nás čaká v územnom plánovaní str. 6

O knihe, ktorá rozpráva sama str. 8

100-ročný život vďaka striedmosti str. 9

Na čo je náročný squash? str. 11

Zoznámte sa s hudobným majstrom str. 14

Na svet niekdajších žien už zabúdame str. 16

Obálka:

Sýkorka veľká prijala pozvanie lesníkov na hostinu

Snímka z archívu Mestských lesov

Vydáva Mestská časť Bratislava-Nové Mesto,
IČO: 00603317

Adresa: Miestny úrad Bratislava-Nové Mesto,
Junácka 1, 832 91 Bratislava,
tel.: 02/4925 3136, redakcia: hlas@banm.sk,
inzercia: tlac@banm.sk, www.banm.sk/casopis/
Mesačník, dátum vydania 28. 2. 2020,
obyvateľom mestskej časti sa distribuuje bezplatne.

Redakčná rada:

Predseda: Mgr. Rudolf Kusý,
šéfredaktorka: Mgr. Marianna Mašátová Haliaková,
členovia: Bc. Branislav Filipovič, Ing. Libor Gašperík,
JUDr. Tomáš Korček, PhD., Ing. Silvia Švecová, PhD.,
Vladimír Volf, Mgr. Peter Weiss,
Ing. Jana Škutková, Mgr. Marek Tettinger,
tajomník: Mgr. Ján Borčin.

Jazyková úprava: Hana Čiefová.

Grafická úprava: Martin Lovás.

Tlač: UltraPrint, s. r. o. Náklad: 24 200 výtlačkov.
Číslo 3/2020.

ISSN 1339-7990. EV 3920/09.

Pocť Gutenbergovi

V starej Číne poznali technológiu tlače z dosák už v 8. storočí, mechanické rozmnožovanie písaného textu objavili okolo roku 1405 v Kórei. Pre Európu bol však najdôležitejší vynález Johanneša Gutenberga z roku 1443. Kým predtým sa celá strana odliala alebo vyrezala z dreva a potom vytlačila, nemecký kovorytec prišiel s myšlienkou zostaviť stranu z jednotlivých znakov. Písmená sa dali preskupiť a znova použiť na inú stranu, čo tlač kníh výrazne zlacnilo a zrýchlilo.

Žiaľ, Gutenberg nebol veľmi dobrý obchodník, so svojím objavom neprerazil a v roku 1468 zomrel v chudobe. Odštartoval však sériovú výrobu kníh, vďaka čomu sa vzdelanosť začala šíriť podstatne rýchlejšie. Spomeňme si naňho, keď si zo širokej a dostupnej ponuky vyberieme dobrý román, poučnú, zábavnú či hoci aj odbornú knižku.

Nové Mesto má vyrovnaný rozpočet, najviac pôjde na školstvo

Bratislavské Nové Mesto bude aj v tomto roku hospodáriť s vyrovnaným rozpočtom – s takmer 27 miliónmi eur. Počíta s tým rozpočet mestskej časti na rok 2020, ktorý schválilo miestne zastupiteľstvo. Bežné príjmy na tento rok predstavujú 23,3 milióna eur a výdavky 23,2 milióna eur. Kapitálové výdavky sú naplánované v objeme 3,6 milióna eur.

V bežných výdavkoch už tradične ide najviac peňazí na vzdelávanie – spolu 11,4 milióna eur. „Rozpočet odráža našu dohodu so školami a škôlkami, aby na deti išlo tento rok výrazne viac peňazí než v predchádzajúcom období,“ zdôraznil starosta Nového Mesta Rudolf Kusý.

V kapitálových výdavkoch je najviac peňazí vyčlenených na sociálne zabezpečenie (1,2 milióna), kde mestská časť plánuje vybudovať zariadenie pre seniorov na Kalinčiakovej ulici pri parku Jama a Centrum včasnej intervencie na Makovického ulici.

Jedným z kľúčových projektov roka je rozbehnutie parkovacej politiky v okolí Tehelného poľa, kde zastupiteľstvo vyčlenilo zhruba 330-tisíc eur na vybudovanie systému rezidenčného parkovania. Zlepšiť by sa malo parkovanie aj v lokalite Dimitrovka, kde na vybudovanie nových parkovacích miest na Nobelovej ulici pôjde vyše 115-tisíc eur.

Na rekonštrukciu ďalších škôl a predškolských zariadení vrátane jedálne a školských ihrísk vyčlenila mestská časť 570-tisíc

eur – Základná škola na Kalinčiakovej ulici napríklad dostane nové rozvody a bude prepojená na nový zdroj zásobovania teplotom, v škole na Odborárskej sa počíta s rozšírením kapacít, keďže dlhodobo zápasí s nedostatkom priestorov pre veľký počet žiakov.

Príspevková organizácia mestskej časti EKO-podnik VPS, ktorá zabezpečuje letnú a zimnú údržbu ciest, chodníkov, detských ihrísk či areálu Kuchajda, dostane na fungovanie príspevok vo výške 3,5 milióna eur.

Tento rok je naplánovaná aj rekonštrukcia športoviska na Jelšovej a na Ladzianskeho, pripravuje sa dokumentácia na rekonštrukciu športoviska Školak klubu na

Riazanskej. Úprava a obnova čaká park na Bellovej, rozbehnúť by sa malo vybudovanie parku na Vlárскеj.

„V predložennom návrhu na rok 2020 sme dodržali hlavnú zásadu pri zostavovaní rozpočtu, a to zabezpečenie vyrovnaného rozpočtu. S cieľom udržať vyrovnaný rozpočet sme krátili požiadavky jednotlivých správov kapitol, ako aj niektorých rozpočtových organizácií,“ vysvetlila vedúca hospodárskeho a finančného oddelenia na Miestnom úrade Bratislava-Nové Mesto Iveta Paracková. V súlade s tým mestská časť hospodári bez dlhových a ani v tomto roku nemá v pláne sa zadlžovať.

(bor, tet), snímka Jana Škutková

Prijatie rozpočtu je dobrý začiatok

Poslanci mestskej časti schválili rozpočet plnou zhodou. Jednoznačnému verdiktu však predchádzalo mnoho stretnutí poslancov so starostom, zodpovednými pracovníkmi úradu aj rokovania predsedov poslaneckých klubov. Pozitívnu správou je, že na rozdiel od predchádzajúceho roku bolo tentokrát Nové Mesto v rozpočtovom provizóriu „len“ jeden mesiac. Vo všeobecnosti panuje po hlasovaní medzi poslancami spokojnosť, čo vyjadrili aj predstavitelia jednotlivých klubov.

Klub Novomestskej zmeny slovami jeho predsedu Juraja Petroviča dlhodobo presadzuje zodpovedný a racionálny prístup k tvorbe rozpočtu. „Už v minulom roku sme upozorňovali na nereálnosť ako príjmovej, tak aj výdavkovej časti

rozpočtu. Preto oceňujeme prístup ostatných poslaneckých klubov, s ktorými sme sa dohodli na postupe, ktorým sa rozpočet významne upravil, zoštíhlil a zrealizoval,“ zhodnotil Petrovič. Klub oceňuje aj to, že miestne zastupiteľstvo si vzalo späť svoju právomoc na zmeny rozpočtu, hovoria o zodpovednom kroku zlepšujúcom hospodárenie mestskej časti.

Klub nezávislých poslancov sa tiež rozhodol podporiť krátený rozpočet, prispelo k tomu vyjadrenie kontrolóra mestskej časti. Pôvodný prebytok príjmu bežného rozpočtu vo výške 1,6 milióna eur, ktorý tvorí príjem z poplatku za rozvoj, označil za nereálny, v roku 2020 ho predpokladá len vo výške 800-tisíc eur. „Preto sme boli nútení okresať investič-

ný rozpočet na minimum. V apríli, keď budeme vedieť presnejšie, koľko získame dodatočných finančných zdrojov zo zvýšenia dane z nehnuteľností a predaja majetku mestskej časti, pristúpime k zmene rozpočtu a dodatočne získané finančné prostriedky alokujeme aj na ďalšie projekty v mestskej časti,“ vyjadril sa predseda klubu Vladimír Mikuš. Klub chce podporiť najmä oblasť školstva a športu, sociálnu oblasť, čistotu a starostlivosť o zeleň.

Klub Žijeme Novým Mestom vyjadril spokojnosť, že sa podarilo schváliť rozpočet hlasmi všetkých prítomných poslancov prostredníctvom všeobecne prijateľných kompromisov.

Pokračovanie na s. 4

Dokončenie zo s. 3

„Schválený rozpočet nepovažujeme za ideálny, ale za reálne naplniteľný. Tento rok bola tvorba rozpočtu o čosi ťažšia, nakoľko sme museli pristúpiť k rôznym škrtom v oblasti kapitálových výdavkov. Dovoľujeme si ale ubezpečiť obyvateľov mestskej časti, že rozpočet sme schválili s plnou zodpovednosťou a s ohľadom na skutočne reálne očakávané finančné zdroje,“ povedal za klub poslanec Branislav Filipovič. Ostatné potrebné kapitálové výdavky presunul najpočetnejší klub zastupiteľstva do poradovníka akcií, plánujú ich zaraďovať do rozpočtu postupne, na základe skutočných príjmov mestskej

časti. „Tento prístup si vyžiada väčšiu akcioskopnosť a flexibilitu poslancov, ale v súčasnej situácii ho považujeme za najvhodnejší,“ dodal vicestarosta Peter Vaškovič.

Klub Spolu za Novomešťanov vníma ako dobrú správu to, že vďaka dohode všetkých poslaneckých klubov bol prijatý reálny rozpočet a mestská časť tak nebude v provizórii. Predseda klubu Peter Weiss sa vyjadril, že ich mrzí, že do rozpočtu neboli zaradené všetky priority, ktoré požadovali, no chápu potrebu robiť kompromisy. „Urobíme maximum pre podporu ďalších kvalitných projektov počas tohto roka, ak to príjmy Nového

Mesta umožnia. Podporili sme smerovanie financií tam, kde sú z nášho pohľadu veľmi potrebné – do školských zariadení, do oblastí podpory seniorov a občianskej vybavenosti. Teší nás, že do rozpočtu je zaradená aj priorita nášho klubu, plánovaná rekonštrukcia športoviska Školak klubu na Hostinského sídlisku,“ menoval už konkrétnejšie Peter Weiss.

Prijatie rozpočtu je skutočne „len“ začiatok, najväčšou výzvou je každoročne jeho plnenie a najmä hospodárne využitie prostriedkov od občanov Nového Mesta.

Marianna Mašátová Haliaková

Primátor odpovie na otázky Novomešťanov

Svoj prvý rok vo funkcii primátora zhodnotí Matúš Vallo na stretnutí s obyvateľmi Nového Mesta 10. marca o 17.30 h v Dome kultúry na Stromovej. Po prezentácii bude priestor na otázky a diskusiu či už o celomestských, alebo lokálnych problémoch. Ak chcete poznať plány mesta týkajúce sa dopravy, bezpečnosti, údržby či zelene, prídte na stretnutie s primátorom, ktorého sa zúčastní aj novomestský starosta Rudolf Kusý.

(red)

Kedy si mám začať vybavovať parkovaciu kartu?

V prvom tohtoročnom vydaní Hlasu Nového Mesta sme priniesli prehľadnú dvojstranu otázok a odpovedí k pripravovanému pilotnému projektu rezidentského parkovania, ktoré naša mestská časť spustí v priebehu tohto roka v zóne Tehelné pole a okolie. Viacerí ste sa na nás vzápätí obrátili s otázkou: Kde a kedy si mám prísť vybaviť rezidentskú kartu? Odpoveď znie – ešte je čas, nikam netreba chodiť, všetko je v štádiu príprav. O presnom termíne, kedy sa začne parkovať podľa nových pravidiel rezidentské-

ho parkovania a dôležitých inštrukciách budete včas informovaní – prostredníctvom nášho časopisu, webovej stránky mestskej časti www.banm.sk a parkovanie.banm.sk, sociálnych sietí či oznamov v mieste vašich bydlísk. V súčasnosti mestská časť pripravuje a realizuje všetky potrebné softvérové, materiálne či personálne opatrenia. Bližšie informácie o projekte nového parkovania vrátane spomínaných otázok a odpovedí nájdete na stránke parkovanie.banm.sk

(red)

Miestni poslanci sa predstavujú

Ing. Katarína Augustinič

Kedže som vo verejnej službe viac ako deväť rokov a počas celého tohto obdobia pôsobím aj ako mestská poslankyňa, mnohí z vás ma už poznáte. Predstavovať sa preto asi nemusím, no chcem sa s vami podeliť o informácie o tom, na čom aktuálne pracujem.

Venujem sa najmä dopravným témam, pretože som dopravná inžinierka a členka dopravnej komisie. Aktuálne hľadáme riešenie pre križovatku Sliačska – Račianska, kde nám pribúda škodových udalostí. Požiadavka obyvateľov lokality, a teda aj moja, je svetelná križovatka. Bohužiaľ, zjednodušene povedané, tú mali zrealizovať developeri,

ktorí tam postavili svoje projekty. Nestalo sa tak a dodnes vybudovaná nie je. Mesto na ňu nemá vyčlenené financie a plánuje ju realizovať až s kompletnou rekonštrukciou električkovej radiály, čo je v horizonte minimálne piatich rokov. Toto považujem za nepripustné. Preto hľadám riešenia, ako vyriešiť situáciu skôr, ako tam dôjde k vážnej nehode.

Rovnako komunikáciu na Tupého ulici považujem za kameň úrazu, ktorý je nutné riešiť. Pri enormnom náraste dopravy v tejto lokalite už nevyhovuje. Problémom však je, že značný úsek je vo vlastníctve ŽSR. Aj keď z tohto dôvodu situácia nie je úplne v našich rukách, nevzdávame sa. Taktiež ma zamestnáva parkovacia politika. Tu je mojou prioritou, aby naši obyvatelia, rezidenti, mali lepšie možnosti parkovania ako ostatní.

Nikdy som sa netajila tým, že park na Račian-

skom mýte je moja srdcovka a je potrebné ho revitalizovať. Určite začneme detským ihriskom a športoviskom, ktoré je už v havarijnom stave. Aktuálne pripomienkujeme projektovú dokumentáciu a hľadáme zdroje, či už z mestského rozpočtu, alebo z externých zdrojov, aby sme konečne mohli ukázať prvé výsledky tohto snaženia. Po revitalizácii by si tu mal každý nájsť svoje miesto, či už rodinka s malými deťmi, starší obyvateľ našej mestskej časti, alebo športovec, ktorý si prišiel zabehať. Samozrejme, úprava musí byť citlivá a zachovať charakter a ráz parku.

Som tu pre vás, a tak ma neváhajte kedykoľvek kontaktovať.

Tel.: 0905 014 726

E-mail: katarina.augustinic@gmail.com

Príspevky poslancov miestneho zastupiteľstva vyjadrujú osobné názory autorov. Redakcia do ich obsahu nezasahuje.

Sút' až o budúcu podobu Snežienky bola zaujímavá pre architektov a prínosná pre samosprávu

Bývalá reštaurácia Snežienka začala verejnosti slúžiť v druhej polovici 20. storočia. Bola vyhľadávaným miestom sviatočných obedov, spoločenských udalostí i priateľských stretnutí. Po zmene spoločenskej a ekonomickej situácie v roku 1989 reštaurácia nevydržala konkurenčný tlak a bola zatvorená. V 90. rokoch minulého storočia začala chátrať, budova bola zdevastovaná tak, že z nej zostali len nosné konštrukcie.

Miestne zastupiteľstvo Mestskej časti Bratislava-Nové Mesto na začiatku 21. storočia zvolilo najjednoduchší, ale aj najproblematickejší postoj k riešeniu budúcnosti stavby. Na dlhé obdobie ju prenajalo súkromnému investorovi, spoločnosti Snowdrop, s. r. o., ktorá mala záujem prebudovať zvyšky objektu na niekoľkopodlažný hotel s wellness a reštauráciou.

2. cena

Vyššie uvedený zámer nebol zrealizovaný a po čase sa zdevastovaný objekt vrátil do správy mestskej časti, ktorá ho spravuje dodnes.

Poslanci miestneho zastupiteľstva na jeseň roku 2019 schválili zámer vyhlásenia verejnej anonymnej ideovej urbanisticko-architektonickej súťaže na revitalizáciu lokality „Snežienka“. V súťažných podmienkach bolo uvedené, že „Nová Snežienka“ by mala slúžiť najmä rodinám s deťmi, aktívnym seniorom a športovcom. Súťažné návrhy by nemali prekračovať objem pôvodnej budovy a maximálnu úroveň dvoch nadzemných podlaží. V „Novej Snežienke“ by mala nájsť svoje miesto reštaurácia, ale aj viacúčelová sála, študovňa, herňa či galéria –

1. cena

informačné centrum. Súčasťou návrhov malo byť verejné WC a servis či požičovňa bicyklov a športových potrieb. Teda žiadne bývanie alebo ubytovanie.

Architektonická verejnosť prejavila o súťaž nebyť záujem, keďže mestská časť vydala 47 súťažných podmienok, pričom odovzdaných bolo 13 súťažných návrhov.

Mestská časť Bratislava-Nové Mesto, vyhlasovateľ súťaže, pripravovala súťažné podmienky v úzkej spolupráci so Slovenskou komorou architektov, konzultantmi poroty boli zástupcovia Mestských lesov a Metropolitného inštitútu Bratislavy.

Porota vybrala za víťazný návrh architektov Martina Smereka, Petra Kuklicu a Juraja Hubinského. Na prízemí je navrhnutá reštaurácia, infocentrum s viacúčelovou sálou a požičovňa bicyklov so servisom pre cyklistov. Na poschodí je navrhnutá galéria, študovňa a detská herňa. Ich spojením môže vzniknúť priestor vhodný aj na prednášky o prírode, workshopy, konferenčné podujatia, „lesnú škôlku“ a pod. Členovia poroty vyzdvihli riešenie navrhnutého objektu Snežienky ako drevostavby, t. j. stavby založenej na kvalitných drevených prvkoch

a materiáloch. Realizácia drevostavby môže významným spôsobom eliminovať potenciálne negatívne vplyvy výstavby na okolité prírodné prostredie. Návrh ponúkol vytvorenie „ikonickéj architektúry“, t. j. nového „reprezentatívneho“ objektu, ktorý by bol jasne identifikovateľný s lokalitou. Navrhnutá terasa by okrem komunikačných príležitostí ponúkla možnosti ochrany návštevníkov pred nepriazňou počasia. Členovia poroty vyjadrili však aj obavu, že realizácia objektu môže byť vzhľadom na svoje kvalitné materiálové riešenie finančne náročnejšia.

Na druhom mieste sa umiestnil návrh architektov Zuzany Benkovej, Andreja Kociana a Tomáša Lučkaniča, ktorý okrem iného obsahuje návrh vytvorenia nového verejného priestoru, prírodného amfiteátra. Tretiu priečku súťaže obsadil návrh, ktorý vypracovali architekti Martin Donoval, František Dorko, Zuzana Kopiláková, Pavol Vadkerti a Marek Kľučár. Porota na ňom ocenila veľkú variabilitu navrhnutých priestorov. Súťažná komisia navrhla udeliť aj tri odmeny.

Peter Vaškovič,

vizualizácie autori víťazných návrhov

3. cena

Čo nás čaká v oblasti územného plánovania

Územným plánovaním sa upravuje budúce priestorové usporiadanie a funkčné využívanie určitého územia. Mestská časť zabezpečuje svoje územnoplánovacie funkcie a územný rozvoj v nadväznosti na celomestský rozvoj. Jej základnými nástrojmi sú pritom územné rozhodnutia (prenesený výkon štátnej moci), obstarávanie územnoplánovacích podkladov a územných plánov zón (ďalej len ÚPN-Z).

Mestská časť môže obstaráť ÚPN-Z pre vybranú časť svojho územia určenú územným plánom obce a územnoplánovacím podkladom. ÚPN-Z detailnejšie popisuje podmienky výstavby a funkciu využitia územia a musí byť spracovaný v súlade s nadradeným územným plánom obce. Schválením ÚPN-Z sa práca nekončí, v pravidelných intervaloch je potrebné preskúmať jeho aktuálnosť, súlad s územným plánom obce aj s príslušnými právnymi predpismi. Ak sa zistia nezhody, je možné spracovať zmeny

a doplnky alebo úplne nový plán.

Mestská časť Bratislava-Nové Mesto v súčasnosti pracuje na zabezpečení obstarávania územných plánov zón Jelšov, Nobelova, Zátišie - Hattalova, Horná Mlynská dolina a Krahulčia, ktoré sú vymedzené v územnom pláne obce (v našom prípade mesta Bratislavy). Pred schválením územných plánov zón Ľudová štvrť, Mierová kolónia, Vlárka, Na Revíne a Biely kríž bude nevyhnutné dosiahnuť schválenie zmien a doplnkov územného plánu hl. mesta SR Bratislavy, ktorými by sa vybrané lokality doplnili medzi územia určené na spracovanie podrobnejšej územnoplánovacej dokumentácie.

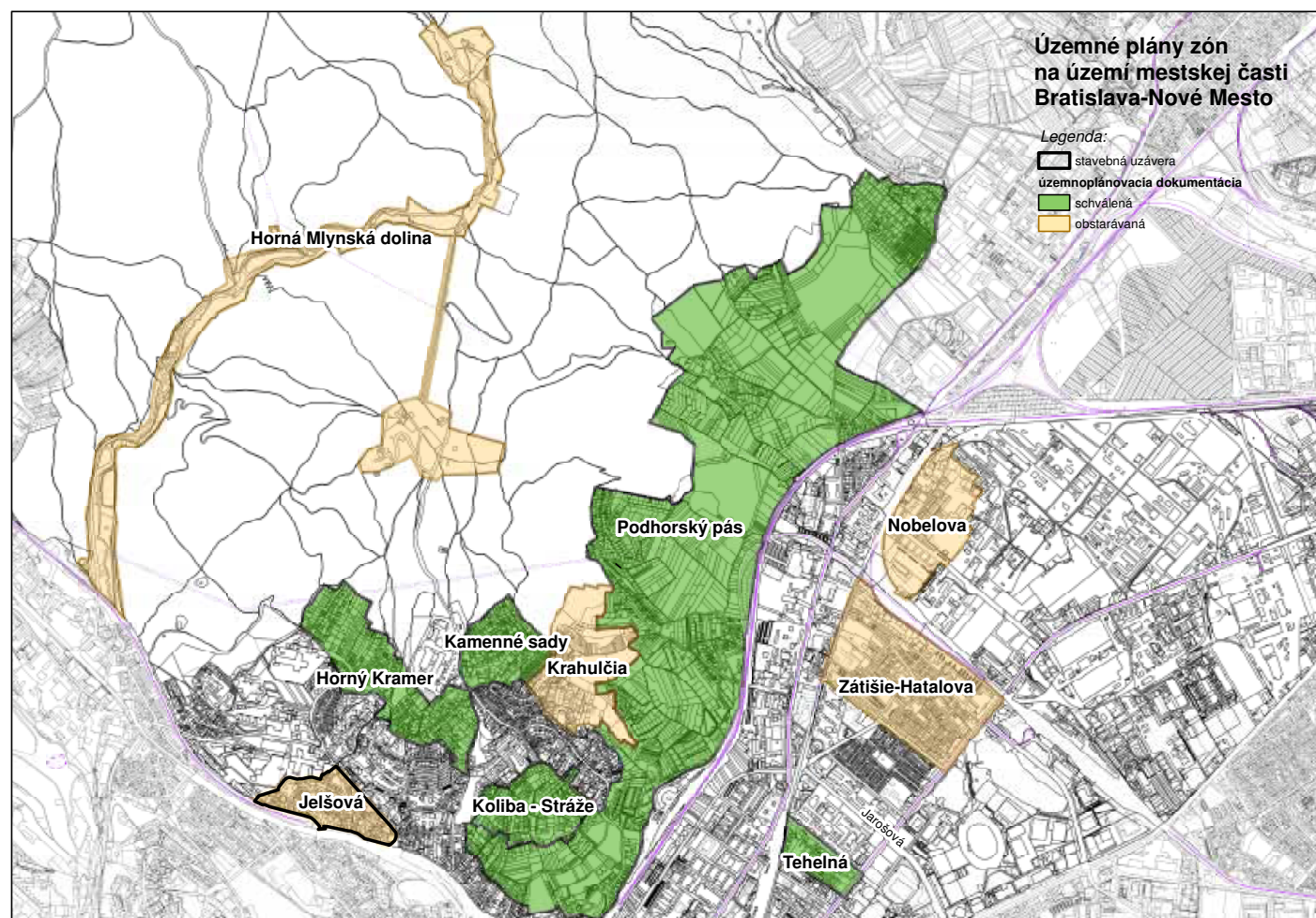
V roku 2019 sme preskúmali aktuálnosť ÚPN-Z Koliba-Stráže a konštatovali sme potrebu jeho nového spracovania. Nasledovať bude preskúmanie ÚPN-Z Horný Kramer a ÚPN-Z Podhorský pás.

Stavebná uzávera je nástroj, ktorým sa vymedzuje časť územia, kde sa zaka-

zuje alebo obmedzuje stavebná činnosť maximálne na päť rokov. Tento proces môže iniciovať stavebný úrad, respektíve obstarávateľ územnoplánovacej dokumentácie, ak by stavebná činnosť mohla znemožniť budúce využitie územia alebo jeho organizáciu pripravovaným územným plánom. Stavebné uzávery momentálne platia pre oblasti Jelšov a Biely kríž. Taktiež pripravujeme vyhlásenie stavebných uzáver pre zóny Horná Mlynská dolina a Nobelova.

Dôležitou súčasťou územného plánovania je sprístupnenie obstaraných dokumentov efektívnym a prehľadným spôsobom laickej i odbornej verejnosti. Všetky územné plány zón nášho katastrálneho územia zverejníme do konca marca 2020 prostredníctvom geografického informačného systému (<https://www.banm.sk/mapovy-portal-bratislava-nove-mesto/>).

Anton Gábor, vedúci odd. životného prostredia a územného plánovania

Na Nobelovej vzniká neurorehabilitačná klinika

Dve susediace budovy zo 60. – 70. rokov minulého storočia na Nobelovej ulici 18 (bývalé zariadenie na politickú a odbornú prípravu) dostanú nový vzhľad a, samozrejme, zmení sa aj ich poslanie. Dobrou správou je, že v pomerne zataženej lokalite nepribudnú ďalšie byty, ale moderné zdravotnícke zariadenie. Pripravovaná klinika SANOM bude poskytovať neurorehabilitačnú liečebnú starostlivosť vrátane hospitalizácie pacientom po cievnych mozgových príhodách, úrazoch či operáciách.

Prestavba, ktorú spoločnosť Sanom Real odštartovala koncom roka 2019, zvýši oba objekty o jedno nadzemné podlažie, pričom na jednom z nich pribudne aj ďalšie ustúpené podlažie. V rámci stavebných úprav sa odstránia staré priečky a vymurujú stenové konštrukcie, zateplia obvodové steny, pôvodné schodisko nahradí nové a pribudnú aj lôžkové evakuačné výťahy.

Potrebám personálu a pacientov bude slúžiť 52 parkovacích miest. V minulosti sa tu uvažovalo aj s postavením parkovacieho domu, proti čomu mali výhrady mnohí obyvatelia. Investičný zámer sa zmenil, aktuálne rozhodnutie počíta s umiestnením parkovacích miest na existujúcich spevnených plochách a so zachovaním vyššieho podielu zelene.

Mestská časť stanovila v stavebnom povolení niekoľko podmienok, ktoré sa

investor zaviazal dodržať. Ich cieľom je zmierniť vplyv rekonštrukcie a nadstavby na kvalitu životného prostredia súčasných obyvateľov. Patrí k nim vybudovanie viacerých chodníkov v okolí zariadenia, rekonštrukcia prístupovej cesty a zabezpečenie jej osvetlenia. Dva najbližšie prechody pre chodcov na Nobelovej ulici vybaví svetelným upozornením na vozovke, v okolí vybuduje kryté kontajnerové stojisko a vykoná sadové úpravy. Na svojom pozemku vybuduje tiež obojstrannú oddelenú cyklotrasu, ktorá bude nadväzovať na existujúce značenie. Tieto úpravy budú zrealizované nad rámec úhrady poplatku za územný rozvoj, ktorý stavebníkovi vyplýva zo zákona. Otvorenie zdravotníckeho zariadenia je plánované už v prvej polovici roka 2021.

Jana Škutková,
vizualizácia Ing. arch. Štefan Husenica,
a4a, s. r. o.

Kvalitnejšie priestory pre školákov na Riazanskej

Počet detí v Novom Meste dlhodobo narastá. Dôvodom sú predovšetkým pribúdajúce byty, do ktorých sa sťahujú mladé rodiny. Novomestské školy sa musia tomu

to trendu prispôbiť. Nielen rekonštrukciami, ale tam, kde je to možné, aj vytvorením alebo získaním nových priestorov pre malých i väčších školákov. „Aktualizované všeobecno-záväzné nariadenie prijaté miestnym zastupiteľstvom začiatkom februára zohľadnilo nové ulice a spresnilo definíciu školských obvodov aj na základe orientačných čísel domov. Rodičia sa i naďalej môžu rozhodnúť pre školu podľa svojho výberu. Spádová škola je povinná prednostne prijať dieťa, ktoré má trvalé bydlisko v školskom obvode, o prijať či neprijať žiaka z iného obvodu rozhoduje riaditeľ školy,“ uviedla Mgr. Lucia Sedlačíková poverená vedením oddelenia

školsťva na miestnom úrade Bratislava-Nové Mesto.

Základná škola na Riazanskej patrí k tým, ktorým sa podľa nových pravidiel zväčšila spádová oblasť. Vedenie školy postupne realizuje kroky, ktorými rozširuje počet tried, no zároveň vytvára krajšie a bezpečnejšie prostredie pre deti a pedagógov. „Vytvorili sme novú učebňu pre žiakov s poruchami učenia a zriadili počítačovú učebňu. Zrušením kancelárie vznikol priestor na rozšírenie učebne na prvom poschodí. Rozšírili sme kanceláriu školského klubu o bývalú vrátnicu, pretože otváranie dverí sa bude riešiť elektronicky. Chodby okolo telocviční aj šatne sú opravené, vymaľované, dostali nové linoleum a dvere. Školskú jedáleň sme vybavili novými stolmi, kompletne sme zrekonštruovali a novými regálmi vybavili kabinet učebníc. Škola má nový interný okruh televízneho vysielať a počas posledného roka sa urobilo veľa ďalších drobných zmien,“ informovala zastupujúca riaditeľka školy Mgr. Katarína Čuntálová. „Popri financovaní z rozpočtu mestskej časti využila ZŠ s MŠ Riazanská aj prostriedky z externých zdrojov a viaceré veci sme spravili svojpomocne.“

(red), snímka Jana Plevová

Ďalší priechod osvetlený

V našej mestskej časti pribudlo ďalšie osvetlenie priechodu pre chodcov, vďaka čomu sa stávajú novomestské komunikácie a samotný pohyb chodcov a motoristov bezpečnejšími a prehľadnejšími. Osvetlené priechody výrazne znižujú riziko nehôd najmä v chladnejších mesiacoch roka, keď je málo prirodzeného svetla. Šero, tma a poveternostné podmienky často komplikujú dopravu. Osvetlenie priechodov pre chodcov presadzujem v rámci svojich poslancských priorit ako mestský poslanec už od roku 2016. Prvým zo série bezpečných priechodov bol priechod na Kolibe pri základnej škole na Jeséniovej ulici. Neskôr sme osvetlenie rozšírili okrem Koliby aj na Vajnorskú, Stromovú, Bajkalskú či Riazanskú ulicu. Celkovo sa podarilo osvetliť desať priechodov. Tým zatiaľ posledným je priechod na Vajnorskej ulici na križovatke so Škultétyho ulicou. Do konca roka by mal pribudnúť ešte ďalší na Stromovej ulici na Kramároch.

Text a snímka Tomáš Korček

Odišiel skúsený odborník, pracovitý a férový kolega

S hlbokým smútkom prinášame správu, že po ťažkej chorobe nás 19. januára navždy opustil dlhoročný kolega a pre mnohých aj blízky priateľ Stanislav Pavlovič. Príliš skorý odchod v 51. roku života je veľkou stratou pre rodinu a blízkych a rovnako pre našu mestskú časť.

Viac ako osem rokov zastával Stanislav Pavlovič pozíciu zástupcu riaditeľa spoločnosti EKO-podnik VPS, v poslednom období bol poverený jej vedením. K jeho hlavným pracovným kompetenciám patrili legislatíva, riadenie prevádzky tržnice, lanovky či areálu Kuchajda. Bol dôsledným

a cieľavedomým manažérom, s priamosťou sebe vlastnou vytrvalo presadzoval kroky, ktoré považoval za potrebné. Nebál sa prevziať zodpovednosť a výrazne prispel k transparentnému nastaveniu cenotvorby i ďalších procesov.

Poznali sme ho ako bežca na dlhé trate, nezlomného optimistu, bojovníka. Takým zostal až do posledného dňa, veď ešte pred pár týždňami venoval svoju energiu práci a bez ústupkov plnil všetky úlohy. Niektoré z nich už spolu nestihneme dokončiť... V našich spomienkach navždy zostane jeho úsmev, priateľstvo a ochota.

V mene kolegov z EKO-podniku, miestneho úradu i vedenia mestskej časti vyslovujeme úprimnú sústrasť rodine a blízkym.

Čeť jeho pamiatke!

Dvaja susedia zo Zátišia pomáhajú vidieť ľuďom, ktorí stratili zrak

PhDr. Ildikó Gúziková, prekladateľka a pedagogička, a Ing. Tomáš Sepp, stavebný inžinier, sa poznajú už desiatky rokov. Aj preto, lebo bývajú od seba len pár krokov. Spoločnými silami obohatili bratislavskú Mestskú knižnicu o Hovoriacu dotykovú knihu. Slávnostne ju uviedli do života vlni v decembri.

prehovorila aj kniha. Tiež nie sama od seba ako v rozprávke, ale pričinením nás, troch kolegov z neziskovej organizácie Trnka. Nazvali sme ju Hovoriaca dotyková kniha.

a plastu. Nedá sa v nej listovať. Jej strany sú vlastne tvrdé platne vytlačené na 3D tlačiarňi, ktoré sa posúvajú. V tejto reliéfnej podobe ich možno vnímať hmatom. Nevidiaci si však môže len domýšľať, čo má práve pod prstami. Treba zapojiť sluch a prezentovať počuteľnú slovnú verziu. Kniha prehovorí pomocou reproduktora a slovami opisujeme objekt čo najrozumiteľnejšie. Vedie ruku nevidiaceho od detailu k detailu, aby sa nakoniec všetky informácie spojili v jeho predstavách a zanechali ucelený dojem. A návštevník, nevidiaci a slabozraký, môže toto všetko vnímať hmatom a sluchom. Ale aj vidiaci sa môže oboznámiť s detailmi, ktoré by si možno ani nevšimol.

A ako vyzerá kniha, ktorá hovorí o Bratislave?

Hovoriaca dotyková kniha pozve nevidiaceho na virtuálnu prechádzku Starým Mestom. Začína sa na oddelení pre nevidiacich v budove Mestskej knižnice na Klariskej ulici, kde je umiestnená. Pokračuje okolo kostola Klarisiek po Michalskej ulici k Michalskej bráne, odtiaľ k Mirbachovmu plácu, k Primaciálnemu palácu, prechádza nádvorím Starej radnice a končí sa na Hlavnom námestí. Na šiestich platniach porozpráva o histórii týchto budov a pamiatok, okolo ktorých prechádzame.

Hovoriaca dotyková kniha

Pani Gúziková, prezradte nám na úvod, kedy ste prvýkrát počuli o tom, že knihy môžu hovoriť?

Možno v nejakej rozprávke, ktorú som kedysi čítala mojim deťom, ale v reálnom živote som o niečom takom nepočula, až do momentu, keď prehovoril obraz. Nevie, odkiaľ ten nápad prišiel, ale k špeciálnej olejomalbe pre nevidiacich z Brazílie som napísala audioopis alebo, inak povedané, audiokomentár. Neskôr, vďaka technickým možnostiam dneška,

Obraz pre nevidiacich „Milenci“, autor Adelio Sarro

Komu sa takéto špeciálne knihy prihovárajú?

Rady by sa prihovárali a spetrovali život najmä nevidiacim a slabozrakým. Ale rady sa prihovoria aj vidiacim – teda nám všetkým. Doteraz sme zrealizovali dve takéto knihy. Naša kniha je skutočne úplne špeciálna. Je nezvyčajne veľká, má 50 x 50 cm. Nie je z papiera – je z dreva alebo vytvorená kombináciou hliníka

Čo všetko je potrebné urobiť, aby sa kniha mohla prihovoriť ľuďom?

Na začiatku bola predstava a potom uvažujete o možnostiach financovania. S vďakou konštatujem, že táto kniha vznikla s podporou Nadácie Slovenskej sporiteľne. A pomohol aj niekto, kto je vám blízky aj ako človek. Delí nás síce „kúsok ulice“, ale veľa nás spája. Sused Ing. Tomáš Sepp a jeho zamestnávateľ, firma Baunit, nás tiež podporili a my sme sa dali do práce. Potrebovali sme konštrukciu v tvare knihy, na ktorej úspešne popracoval Mgr. Art. Karol Trnka. Potom bolo treba pripraviť 3D-tlač

a vytvoriť podmienky na to, aby kniha prehovorila. Toto všetko zvládol Ing. Vladimír Maroš. Ja som sa venovala téme, aby som mohla napísať sprievodný text. S radosťou som sa dala do toho a vytvorila som audioopis.

Kto sa prvý započúval do knihy v bratislavskej Mestskej knižnici?

Túto knihu uviedol do života nevidiaci bežec polmaratónu Pavol Kéri, ktorý vlni v novembri úspešne zabehol aténsky klasický maratón. Hovoriacu dotýkovú knihu o drevenom kostolíku si ako prvá vyskúšala zlatá paraolympionička a držiteľka viacerých aj medzinárodných ocenení Henrieta Farkašová.

Kedy budú knihy hovoriť na Slovensku už bežne?

Prvú Hovoriacu dotýkovú knihu sme zrealizovali v rámci medzinárodného projektu Vyšehradského fondu. Stala sa jeho nosným prvkom a oficiálne ho vyhlásili za projekt roku 2018. Táto kniha predstavila drevený kostolík v skanzene pod Ľubovnianskym hradom. Unikátnym spojením audiokomentára s dotýkovým vnímaním by sme radi pokračovali v sprístupňovaní historických stavieb nevidiacim. Nechceme zatvárať oči pred skutočnosťami, ktoré sa nás bytostne ne-

Pavol Kéri spoznáva v Mestskej knižnici kostol Klarisky

dotýkajú. Helen Adams Kellerová, americká spisovateľka, aktivistka a učiteľka, ako prvá hluchoslepá ukončila štúdium na Harvarde. Okrem iného povedala: „Viete, čo je horšie, než byť slepý? Mať v poriadku zrak a nevidieť.“

Zhovárala sa Katarína Šebejová

Fotografie: Trnka, n. o.,
prameň: www.trnka.biz

Tomáš Sepp, Karol Trnka,
Ildikó Gúziková a Vladimír Maroš

Za dlhý život vd'ací striedmosti

6. januára 2020 oslávil novomestský obyvateľ Samuel Eštok v dobrej duševnej kondícii sté narodeniny. Svoj plnohodnotný život naplnil láskou k ľuďom, zaujímavou prácou, štúdiom jazykov i cestovaním. S manželkou Valériou priviedli na svet päť detí, dnes mu v živote a starostlivosti o domácnosť pomáha dcéra Mária, no rovnako aj vnúčatá a pravnúčatá.

Pri zakladaní zdravotníckej štatistiky pomáhal pán Eštok aj v Mali

Samuel Eštok sa stal ekonomickým inžinierom a zameral sa na oblasť zdravotníckej štatistiky. Pôsobil ako expert pre Svetovú zdravotnícku organizáciu WHO, časť svojho pracovného života strávil v Kongu, Mali aj Tunisku. Plynulo rozpráva po francúzsky, nemecky a rusky, ovláda aj latinčinu, taliančinu, angličtinu či maďarčinu. Výnimočné schopnosti a bohaté skúsenosti zúročil vo funkcii riaditeľa Ústavu zdravotníckej štatistiky. Je autorom, prípadne spoluautorom viacerých štatistických publikácií a kníh.

„Za hlavný dôvod dlhého veku pokladá starý otec striedmost' v jedle, pití i vo všetkom, čo robil. Nikdy nefajčil,“ prezradil nám vnuk Juraj. Vnučka Katka doplnila jeho slová úprimným vyznaním: „Na starom otcovi obdivujem všestranný rozhľad, znalosti z histórie a iných spoločenských vied. No aj to, že sa vždy vedel postarať o rodinu. Neboli mu cudzie domáce práce, dokázal urobiť dokonale tenké slížiky do polievky, uvariť halušky... Môjmu malému synovi ušil

Pri príležitosti 100. narodenín prišiel jubilanta pozdraviť starosta Rudolf Kusý

kožušinové papučky či prešil oblečenie pre plyšového macka. Miloval svoju rodinu a manželku. Keď zostala nevládna, staral sa o ňu, farbíl a česal jej vlasy, aby bola upravená aj v deväťdesiatke...“

(jš), snímky archív S. E. a Jana Plevová

ZAŽITE DOBU KAMENNÚ VO VIVO! BRATISLAVA

**INTERAKTÍVNA
VÝSTAVA**
29. 2. - 22. 3.
Vstup zdarma

www.vivo-bratislava.sk

VIVO!
BRATISLAVA

Duálne vzdelávanie má budúcnosť

Výber strednej školy je aktuálna otázka pre žiakov 9. ročníkov, ale aj pre ich rodičov. Pri rozhodovaní by mali vziať do úvahy nielen študijné výsledky, osobnostné predpoklady a schopnosti žiaka, ale spojiť výber školy aj s budúcim povoláním. Duálne vzdelávanie ponúka možnosť študovať a získavať praktické skúsenosti naraz. Pre mnohých mladých ľudí môže byť motivačné finančné ohodnotenie už počas štúdia.

Stredná škola zapojená do systému duálneho vzdelávania má partnerský vzťah s konkrétnym zamestnávateľom. Často ide o veľké nadnárodné firmy, ale aj o menšie spoločnosti, ktoré si pripravujú mladé kádre do svojho pracovného procesu. V školskom roku 2019/2020 je v BSK do systému duálneho vzdelávania zapojených 15 škôl. Majú podpísané zmluvy so 65 zamestnávateľmi a vzdelávajú 279 študentov. Najžiadanejšími odvetvami sú automobilový priemysel, obchod a služby, ale aj poľnohospodárstvo.

„Byť v duáli bola pre mňa istota. Vedela som, že po škole mám isté miesto, môžem pracovať tam, kde to poznám a kde

poznajú mňa. Teoretické vedomosti a zároveň praktické skúsenosti hneď po škole mi pomohli veľmi rýchlo kariérne postúpiť vyššie,“ hovorí Ingrid Škrabáková, ktorá po skončení štúdia nastúpila priamo na miesto zástupkyne vedúcej filiálky v dm. Aj to je jedna z výhod, veď vyššia kvalifikácia znamená aj lepšie mzdové ohodnotenie.

Prihlášky na stredné školy sa odovzdávajú v apríli, deviataci majú teda ešte možnosť sa pre tento typ štúdia rozhodnúť. Viac informácií o možnostiach nájdete na stránkach **www.podstudovatobchod.sk** a **https://mojdual.sk/**

Ako to vyzerá v praxi, si vyskúšali žiaci zo základnej školy na Odborárskej ulici. Viac nám o tom povedala riaditeľka školy Ľubica Daneková: *„Duálne vzdelávanie začína byť zaujímavou témou a jednou z možností, ktorým smerom sa vydať pri príprave na budúce povolanie. Pre deviatakov sme pripravili prezentáciu vo forme interaktívnej vzorovej hodiny. Priblížila im fungovanie duálu, jeho výhody a ponuku učebných miest a odborov v našom regióne. Žiak sa pripravuje*

na výkon povolania podľa konkrétnych potrieb a požiadaviek zamestnávateľa priamo na jeho pracovisku a ten uhrádza všetky náklady na praktické vyučovanie.“ Školáci sa zúčastnili exkurzie do rodinnej cukrárne Floril v Malinove, ktorá je do tohto systému vzdelávania zapojená. Prehliadka aj osobná diskusia s predstaviteľmi firmy sa im veľmi páčili a niektorých práca v cukrárni oslovila. *„Žiaci aj učitelia sa vyjadrili, že priama návšteva vo firmách je veľká pomoc pri rozhodovaní o ďalšom štúdiu,“* dodala pani riaditeľka.

(jš), snímka archív ZŠ s MŠ Odborárska

Športová poradňa pre rodičov

V športovej poradni sme už hovorili o tenise, ale existuje aj iný zaujímavý a obľúbený „raketový“ šport. Dnes som vyspovedal bývalého spolužiaka a majstra Slovenska v squashy Tomáša Tótha.

Tomáš, roky sme sa nevideli, verím, že sa ti v športovom živote darí...

Ďakujem za opýtanie, od základnej školy pribudli ďalšie tituly a poháre a celkovo, musím zaklopať na drevo, darí sa.

V mojej športovej poradni sa pokúšam priblížiť rodičom športy, aby sa vedeli zorientovať a nájsť ideálny pohyb pre svoje deti. Je pre všetky deti, mládež, tínedžerov squash vhodný?

Áno, v súčasnosti je veľa možností. Rodičia si myslia, že je to úplne vhodné pre ich dieťa, ale nie je to vždy tak. Squash je vhodný pre každého, no je veľmi náročný na pohybovú aktivitu, preto treba zvážiť zdatnosť dieťaťa alebo aj dospelého. Pri squashy sa behá po kurte, robia sa rýchle otočky a je to celkovo namáhavý typ športu.

V akom veku je najlepšie dať dieťa na squash?

Tento vek nie je striktné daný. Vo veku

okolo 6 rokov je ideálny čas zoznámiť sa so squashom a nastúpiť na tréning. Ale so squashom môže začať tak dieťa, ako aj tínedžer, nie je to limitované.

Aké sú jeho hlavné výhody?

Squash je veľmi dynamický šport, má veľa pozitívnych vlastností. Medzi najdôležitejšie výhody určite patria kardiovaskulárna kondícia a vytrvalosť, prívod väčšieho množstva kyslíka do krvného obehu, čím sa zvyšuje svalová vytrvalosť, spevnenie svalstva a rozvoj sily, rýchlosť, postreh a flexibilita. V neposlednom rade prináša odreagovanie, relax, zlepšenú koncentráciu.

Je squash finančne náročný?

Vždy sa dá začať aj s požičanou raketou a bežnými teniskami na indoorové špor-

ty a až následne kupovať vybavenie, keď to začne človeka baviť. Ale keby som to mal rozpisovať, tak na hru potrebuješ obuv vhodnú na squash s dobrou priľnavosťou, squashovú raketu – tú by som určite skonzultoval s odborníkom, či je vhodná práve pre teba –, loptičky, ochranné okuliare a športové oblečenie. A ešte prenajať kurt. Ale celkovo si myslím, že veľkou výhodou je relatívne nízka počiatočná investícia.

Ak by rodičia mali záujem prihlásiť svoje deti na squash, kde vás nájdú a ako sa dá prihlásiť?

Ja osobne trénujem deti v squashovej škole IMEŤÁČIK. Informácie o nej nájdete rodičia na webe www.squash-imet.eu

Tomáš, ďakujem za príjemný rozhovor a želim veľa šťastia a úspechov v squashovej kariére.

Rubriku pripravuje Vladimír Volf

Poznámka redakcie: Squashu sa môžu deti venovať aj priamo v Novom Meste v Športcentre na Pionierskej ulici. V prípade záujmu píšete na e-mailovú adresu trener@squashcentrum.sk, viac informácií získate aj na webovej stránke <https://squashcentrum.sk/main/squash/>

Koľko vtákov poletuje v okolí Bratislavy?

V zimných mesiacoch pracovníci Mestských lesov v spolupráci s ochranármi, ornitológmi aj dobrovoľníkmi z radov obyvateľov sčítali vtáctvo.

Najprv sa uskutočnilo sčítanie vodného vtáctva, neskôr aj vtákov na krmidlách. Tieto aktivity sú súčasťou celoslovenského monitoringu, do ktorého sa zapájajú desiatky dobrovoľníkov i profesionálnych zoológov. „Hoci na našom území sú viaceré vodné plochy, ich význam pre zimovanie vtáctva nie je veľký. Zaznamenali sme tu 27 kačíc divých, jednu volavku popolavú a potešili i dva zimujúce trsochvosť horské,“ hovorí Michal Noga, ktorý pracuje ako lesný pedagóg v spoločnosti Mestské lesy Bratislava. „Ak máte záujem vidieť viacero druhov kačíc, husí či potápok alebo ich väčšie počty, vyďte sa za nimi k Dunaju alebo k Morave, kde ich v tomto období zimujú stovky až tisíce,“ odporúča.

Sčítanie na krmidlách už bolo druhovo bohatšie. „Vtáčích krmidiel je v našom areáli veľmi veľa, vybudovali sme i trochu väčšie, ktoré pravidelne sledujeme. Najpočetnejšími stravníkmi sú sýkorky

veľké, často sa tu hostia sýkorky belasé, sýkorky hôrne, brhlíky lesné, pravidelne tu vidáme sojky a datle. Na záberoch z fotopascí, ktoré tu máme inštalované, sme objavili i vzácnejších stravníkov, ako napríklad žlny a kôrovníky. Krmidlá však pravidelne navštevujú i veveryce, kuny, líšky, dokonca i srnky,“ hovorí M. Noga a dodáva, že metodika sčítania bola jednoduchá. Počas jednej hodiny zapisovali počty vtákov, ktoré na raz pozorovali na krmidle. Počasie bolo priaznivé, na siedmich krmidlách zaznamenali účastníci sčítania 98 jedincov jedenástich druhov vtákov. Asi najzaujímavejší bol výskyt jastraba krahulca, dravca, ktorý na krmidle a v jeho okolí chytá drobné spevavce. Potešili ich ale všetky pozorované druhy – od najbežnejších sýkoriek veľkých až po vzácnejšie kôrovníky dlhoprsté či červienky obyčajné.

Zimné prikrmovanie je nielen pomoc vtáctvu, ale má aj významný etický

a výchovný rozmer. Mestské lesy majú pripravený edukačný program, počas ktorého sa deti dozvedia nielen zaujímavosti o zimujúcom vtáctve, ale môžu dosypať krmivo do krmidiel a pozorovať, ako vtáčiky využívajú ich starostlivosť.

Jana Znášiková
Snímka Mestské lesy Bratislava

Končí sa platnosť dohody o dočasnom výbehu pre psov

Majitelia psov mohli v posledných rokoch využívať výbeh pre psov zriadený na zelenej ploche v blízkosti objektu LAKE SIDE PARK na Tomášikovej ulici (oproti Kuchajde). Tento výbeh bol zriadený len dočasne a so súhlasom vlastníka pozemku.

V zmysle platného stavebného povolenia tu spoločnosť Lakeside Office 1 v najbližšom čase začne s výstavbou druhej etapy projektu. Preto nie je možné naďalej využívať trávnatú plochu na venčenie psíkov a koše na exkrementy budú z týchto miest odstránené. Spoločnosť však nevyklučuje možnosť, že po dokončení výstavby sa podarí dohodu s mestskou časťou obnoviť. Výbeh pre psov by tu mohol byť opätovne zriadený, aj keď v menšom rozsahu.

(žp)

Húska štíhla nepatrí do našej prírody

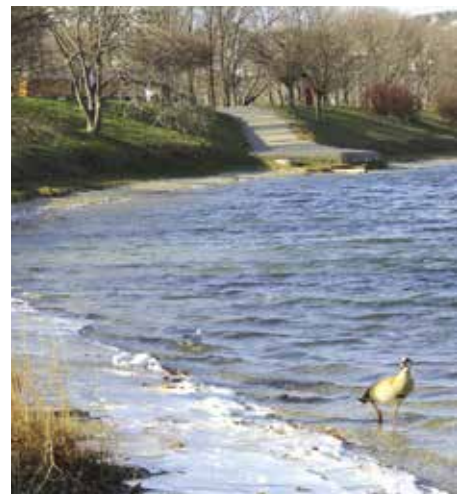
Pracovníci Štátnej ochrany prírody SR odchytili 21. januára samičku Húsky štíhlej z areálu Kuchajdy. Tento vták (nazývaný tiež hus egyptská – *Alopochen aegyptiaca*) pôvodne obýval iba Afriku. V Európe ho od 18. storočia chovali v zajatí, no postupne uniknuté jedince založili životaschopné populácie vo viacerých krajinách. Na Slovensku bola húska prvýkrát pozorovaná na Hrušovskej zdrži v roku 1993, postupne sa rozšírila aj do iných lokalít. Patrí medzi invázne druhy, ktoré výrazne až likvidačne ohrozujú pôvodné druhy vodného vtáctva. Jej dovoz, chov, ako aj vypúšťanie do voľnej prírody sú zakázané.

Na výskyt húsky štíhlej na Kuchajde nás čitatelia upozornili už v priebehu minulého roka. Tento na pohľad pekný vodný vták sa správa rozpínavo a agresívne voči ostatným druhom, napríklad nedovoľí kačiciam prísť k vode, prípadne útočí na ich mláďatá.

Podľa informácií od pracovníkov Štátnej ochrany prírody mala húska, ktorú tu od-

chytili, problém s nohou. Po vyšetrení jej boli chirurgicky odstránené letky a zistilo sa, že noha bola prestrelená. Po preliečení bude „pacientka“ prevezená do ZOO Bojnice a rovnako aj ostatné jedince, ktoré sa už podarilo odchytiť.

(red), snímka Jana Škutková

Na bicykli po Novom Meste

Spustili sme špecializovanú stránku cyklo.banm.sk

Ochrana životného prostredia a udržateľná doprava sú pojmy, ktoré v spoločnosti silno rezonujú. V Novom Meste sme sa rozhodli pre aktívne riešenie. Mnohí z vás využívajú na prepravu mestom bicykel a tento trend prudko narastá. S tým je spojené budovanie bezpečnej cyklistickej infraštruktúry a rovnoprávne začlenenie cyklistov do existujúceho dopravného systému. Mestská časť Bratislava-Nové Mesto zriadila funkciu koordinátora pre cyklistiku. Náplňou jeho práce je riešenie cyklistických tém v súčinnosti s miestnym úradom, magistrátom, ostatnými mestskými časťami, developerami a tiež s dobrovoľnými cyklistickými združeniami. V uplynulých dňoch sme spustili na internete špecializovanú podstránku, ktorá prináša informácie o súčasnom stave, plánoch a riešeniach projektov v súvislosti s cyklistikou na území bratislavského Nového Mesta <https://cyklo.banm.sk/>

Prajeme veľa šťastných kilometrov na bicykli!

(bor), snímka Jana Škutková

Psy bez vôdzky usmrtili srnu

Slovenská poľovnícka komora informovala verejnosť o nepríjemnej udalosti, ktorá sa odohrala 26. januára na Železnej studničke. Dvaja majitelia tu venčili svojich psov, pričom zvieratá neboli na vôdzke. Psy zbadali v lese srnu, ktorú sa im podarilo dobehnúť a jeden na ňu zaútočil. Srna bola gravidná a po útoku natolko dohryzená, že ju privolaný miestny poľovník

musel utrátiť. Mestským lesom vznikla škoda vo výške 1 200 eur, ktorú polícia rieši v priestupkovom konaní. Žiaľ, ide len o jeden z mála prípadov, ktorý sa podarilo zachytiť a medializovať. Slovenská poľovnícka komora aj Mestské lesy Bratislava vyzývajú majiteľov psov, aby ich pri prechádzkach a venčení držali na vôdzke. Bolo už zaznamenaných niekoľko prípa-

Informácie o župných cestách nájdete vodiči na webe

Rekonštrukcie, uzávierky či hotové úseky regionálnych ciest nájdete vodiči v novej aplikácii Bratislavského samosprávneho kraja. Tmavomodrou farbou sú zvýraznené cesty II. triedy, svetlomodrou cesty III. triedy, žltá zobrazuje prebiehajúce rekonštrukcie a zelená ukazuje úseky a objekty, kde už bola zrealizovaná rekonštrukcia. Nechýba informácia, či je cesta čiastočne alebo úplne uzatvorená aj ako dlho bude uzávera trvať. Používatelia môžu v aplikácii vyhľadávať, zväčšovať či zmenšovať si mapy i vyberať si objekty na základe rôznych kritérií. Zrealizované rekonštrukcie sú spracované od decembra 2017, aktualizácia prebieha v pravidelných intervaloch. Župa plánuje zobrazovať aj úseky, kde je rekonštrukcia naplánovaná.

Podrobnejšie informácie a aplikáciu nájdete na adrese: <https://bratislavskykraj.sk/rekonstrukcie-ciast>

(ts bsk)

dov, keď došlo k napadnutiu voľne žijúcej zveri, ale, čo je horšie, aj k napadnutiu ľudí. „Chceli by sme požiadať majiteľov psov, aby boli ohľadupľnejší k peším a cyklistom hlavne v častiach Partizánska lúka, Kamzík, Cesta mládeže a Kačín,“ uviedol riaditeľ Mestských lesov Bratislava Matej Dobšovič.

(tsml)

Oslavujete životné jubileum?

Ak ste v posledných troch mesiacoch oslávili okrúhle jubileum (70, 75, 80, 85, 90 a viac rokov), prípadne dovŕšite takýto vek v marci a máte trvalý pobyt v Novom Meste, radi vás pozveme na slávnostné stretnutie s kultúrnym programom. Prosím, pošlite vyplnenú prihlášku na adresu Stredisko kultúry, Vajnorská 21, 831 03 Bratislava. Využiť môžete aj e-mailovú adresu jubilanti@skvajnorska.sk alebo odkazovať na telefónnom čísle 02/4437 3782. Po zaznení tónu nám nadiktujte meno, priezvisko, adresu trvalého pobytu, dátum narodenia a my vám pozvánku pošleme priamo do vašej poštovej schránky.

Prihláška na verejnú gratuláciu

(jubilanti oslavujúci v decembri 2019, v januári, februári a marci 2020)

Meno, priezvisko a titul:

Adresa trvalého pobytu:

Dátum narodenia:

Termín slávnostného stretnutia jubilantov: 25. marca 2020 o 15. h

Miesto: Dom kultúry Kramáre, Stromová ul. 18

Dňa:

.....
podpis dotknutej osoby

„Osobné údaje sú spracúvané v zmysle čl. 6 ods. 1 písm. b) Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/679 z 27. apríla 2016 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov, ktorým sa ruší smernica 95/46/ES (všeobecné nariadenie o ochrane údajov), resp. § 13 ods. 1 písm. b) zákona č. 18/2018 Z. z. o ochrane osobných údajov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.“

„V hlave mi stále niečo hrá...“

Ladislav Fančovič vyštudoval klavír na Konzervatóriu v Bratislave, v štúdiu pokračoval v Prahe a vo Viedni, doktorandský titul obhájil na Vysoké škole múzických umení. Ako sólista koncertuje so symfonickými orchestrami alebo rôznymi komornými zoskupeniami po celom svete. Nadchol publikum v Číne, Indii, USA, Malajzii a, samozrejme, aj v mnohých európskych štátoch. Počas štúdií privoňal k starému jazzu a ten do veľkej miery ovplyvnil jeho vnímanie hudby. Intenzívne sa venuje obdobiu prvej polovice 20. storočia, tak v interpretácii klasickej a jazzovej hudby, ako aj štúdiom historických súvislostí a vývoja hudobných nástrojov, ktoré veľmi významne formovali hudobnú estetiku tohto obdobia.

Koncertujete so slovenskými aj zahraničnými orchestrami, založili ste swingový Fats Jazz Band, saxofónové kvarteto Saxophone Syncopators a dokázate toho stihnúť oveľa viac...

Bol to prirodzený vývoj. Akýmsi riadnym osudom mi postupne do života prichádzali veci, bez ktorých by som už dnes nedokázal existovať a doslova som im prepadol. Najskôr starý jazz, potom som objavil čaro saxofónu. Hrať na ňom som sa začal učiť až pomerne neskoro, po tridsiatke. K saxofónu a zberateľskej vášni s ním spojenej sa logicky pridružilo skúmanie jeho historického vývoja. V klavírnej hudbe neustále objavujem nové obzory alebo sa vraciam k skladbám, ktoré som už v minulosti hral. Po nejakom čase, s pribúdajúcimi skúsenosťami a aj vďaka hre na iných nástrojoch (saxofón, píšťalový organ, organ Hammond, čembalo), mám na ne trochu iný pohľad. Pri počúvaní hudby stále radšej siaham po čo najstarších nahrávkach. V nich je zaznamenané, ako interpreti skutočne a naživo hrali, bez

strihov, úprav a vylepšení (napríklad Chopinove diela, ktoré nahrál A. Rubinstein). Aj s chybičkami krásy či drobnými nepresnosťami majú pre mňa tieto zvukové záznamy neopakovateľné čaro.

Čo si púšťate doma, keď si chcete oddýchnuť od práce?

Keď si chcem oddýchnuť od práce, ktorou je vyše 14 hodín denne hudba, tak si nepustím vôbec nič. Milujem ticho. V hlave mi aj tak stále niečo hrá, takže ticho je v mojom prípade dosť diskutabilný pojem. Ale ak chápeme hudbu ako niečo vnímané zvonku ušami, tak v tom prípade som naozaj najradšej v tichu.

Snažíte sa o autentický zvuk z obdobia, keď tá-ktorá hudba vznikala, a hráte na dobových nástrojoch. Dajú sa takéto nástroje ešte zohnať alebo si ich nechávajú niekde vyrobiť?

Pri hraní starého jazzu sa snažíme o historicky poučenú interpretáciu. K tomu je dôležité používať nástroje a príslušenstvo, na aké sa hralo v tom čase, teda originálne dobové nástroje, hubice, kožené blany na

Foto Linda Kisková Bohušová

bicích nástrojoch vyrobených z dubového dreva alebo mosadze, činely. Nástroje kupujeme väčšinou z USA, dnes sa už dá na internete zohnať všetko. Pri nahrávaní používame len jeden stereo pár mikrofónov bez dodatočných možností akejkoľvek zmeny. Dnešné kapely nahrávajú nástroj po nástroji a potom to pozliepajú, dynamiku dorobia umelo, falošné tóny si doladia, rytmické nepresnosti posunú... Tým, že náš orchester nahráva celý naraz, musíme všetko zvládnuť naživo. Nemôžeme s finálnou nahrávkou nijako manipulovať. Naši sólisti musia hrať a spievať na 100 % čisto a rytmicky presne. S dynamikou počas nahrávky pracujeme nielen tým, ako hudobníci hrajú, ale počas piesne sa sólisti aj fyzicky približujú alebo odďaľujú od nahrávacích mikrofónov. Presne tak, ako to robili pred 100 rokmi. Potom je zaručené, že to, ako „hráme“ z CD nahrávok, je presne to, čo budete počuť na našich koncertoch. A to ani zďaleka nemôže povedať každý!

Na rovnakom akustickom princípe funguje aj moja viac než desaťročná spolupráca s vydavateľstvom Pavlík Records. Týmto spôsobom sme v ňom nahrali už vyše 20 CD nosičov s klasickou hudbou, či už mojich sólových klavírných, alebo v spolupráci s huslistom Milanom Paľom.

Predpokladám, že prvým hudobným nástrojom, na ktorom ste hrali od detstva, bol klavír. Kedy pribudol saxofón? Zdá sa mi, že sú to dosť odlišné nástroje...

Foto Roderik Kučavik

Po štúdiu klavíra som najskôr prepadol lásky k starému jazzu. Pri svojej čoraz silnejšej zberateľskej vášni som sa zoznámil so saxofónom a od istého momentu mi bolo jasné, že je to naozaj veľmi vážne (smiech). Získal si ma svojím spektrom farieb, všestrannosťou, ale hlavne teplom a vrúcnosťou, ktorá z jeho zvuku a charakteru sála. Začal som sa nástroju intenzívne venovať, o nejaký čas som založil saxofónové kvarteto. Práca na repertoári kvarteta so sebou priniesla štúdium saxofónu do väčšej hĺbky. A predovšetkým som ho prestal vnímať ako jazzový nástroj, ale zameral som sa na jeho zvuk v klasickej hudbe, pre ktorú bol tento nástroj v 19. storočí skonštruovaný.

S občianskym združením Spoločnosť priateľov dobrej hudby organizujete Saxophobia Bratislava – medzinárodné majstrovské kurzy zamerané na výučbu klasickej hudby na saxofóne...

Uvedomil som si, že na Slovensku je tento nástroj veľmi silne vnímaný ako nástroj jazzový alebo charakteristický pre tanečnú hudbu. Napadlo mi zorganizovať

Foto Zdenko Hanout

na Slovensku kurzy, na ktorých by študenti mohli vidieť, že saxofón môže znieť aj inak ako pri jazeze alebo v bigbände. Že jeho zvuk môže byť tmavý, farebný, jemný, nežný s použitím rôzneho druhu vibráta a zvukových odtieňov. Každoročne do Bratislavy prídu šiesti lektori z významných zahraničných konzervatórií a univerzít a študenti majú možnosť z prvej ruky vidieť a počuť tú najvyššiu kvalitu.

Prečo názov SaxoPHOBIA? Phobia, po slovensky fóbia, vyjadruje strach z niečoho. Strach zo saxofónov?

Tento vtipný názov je odvodený od saxofónovej skladby Saxophobia, ktorou sa preslávil americký saxofonista Rudy Wiedoeft v 30. rokoch minulého storočia. Pred dvoma rokmi dokonca zaznela na záverečnom koncerte Saxophobia v podaní nášho kvarteta a hosta Andreasa van Zoe-

Foto Rudolf Baranovič

lena z Holandska. Odkaz je jednoznačný – nebojte sa saxofónov!

Je Saxophobia zameraná len na študentov a odborníkov alebo chcete sprostredkovať saxofónovú hudbu aj širšiemu publiku?

Samotné majstrovské kurzy sú určené pre študentov a učiteľov saxofónu, ale v rámci projektu pripravujeme vždy aj niekoľko verejných koncertov. V čase nášho rozhovoru práve vrcholia prípravy a slovenské publikum si tento rok vychutná saxofón ako koncertný nástroj na dvoch koncertoch. Na Galakoncerte 22. februára v Primaciálnom paláci sa predstavia všetci zahraniční lektori. Zaznejú diela skladateľov C. Saint-Saënsa, L. van Beethovena, G. Enesca, I. F. Stravinského, E. H. Griega, D. Milhauda a Z. Jeneya. Vo svetovej premiére odznejú na koncerte aj štyri krátke skladby pre saxofónové kvarteto a klavír na motívy piesní Michala Jacksona, ktoré napísal Peter Breiner.

Na druhom koncerte 23. februára v Slovenskom rozhlase vystúpi 60-člený medzinárodný saxofónový orchester a menšie zoskupenia zložené z účastníkov kurzov. Orchester Saxophobia je zložený iba zo saxofónov (od sopraninového cez sopránový, altový, tenorový, barytónový až po basový saxofón) a jednej sady bicích nástrojov. Na programe bude napríklad Nardeninový menuet od L. van Beethovena, ktorým vzdáme hold 250. výročiu narodenia skladateľa. Ďalšie klasické diela, ktoré odznejú, budú tri krátke skladby od Camilla Saint-Saënsa, vybrané časti z Obrázkov z výstavy od M. P. Musorgského, nová skladba od slovenského skladateľa J. Iršaja či svetová premiéra skladby od cyperského skladateľa Pascala Manoliosa pre sólový bassaxofón. Do programu

sme zaradili aj poslucháčsky veľmi populárnu filmovú hudbu od Johna Williamsa z filmov Star Wars a Jurský park.

Aké je podľa vás slovenské publikum? Pociťujete rozdiel v prijímaní hudby, keď hráte v zahraničí?

Je skvelé, že do našich, musím povedať, dosť konzervatívnych končín môžeme priniesť aj trochu inovátorskej interpretácie klasickej hudby zo zahraničia. Saxofón je v západných krajinách už dlho považovaný za rovnocenného partnera k ostatným nástrojom na poli komornej hudby. Verím, že návštevníci oboch koncertov boli príjemne prekvapení rôznorodosťou farieb a zvukov, ktoré dokáže dobrý saxofonista z nástroja vyčarovať. V porovnaní so zahraničným publikom však musím konštatovať, že naše slovenské je málo náročné. Často sa tu stane, že aj na priemerný až podpriemerný koncert vidím „standing ovation“. Keď zaradíte na koncertný program niečo novšie ako Ravela, máte poloprázdnu sálu. Je mi z toho smutno. Nevieť, kde sa stala chyba. Možno vo vzdelávaní, výchove k umeniu? Pre všetkých je dnes dôležitejší biznis a peniaze. Kto už dnes dá svoje dieťa na umeleckú strednú školu? Radšej na gymnázium a VŠ, aby sa z niečoho uživilo. Ja to chápem. Podmienky na uplatnenie sa v kultúre naozaj nie sú vábne. Kultúre a skutočným hodnotám u nás dnes prikladá dôležitosť málokto, a pritom sa národy z dlhodobého hľadiska identifikujú a hodnotia najmä podľa kultúrnej vyspelosti.

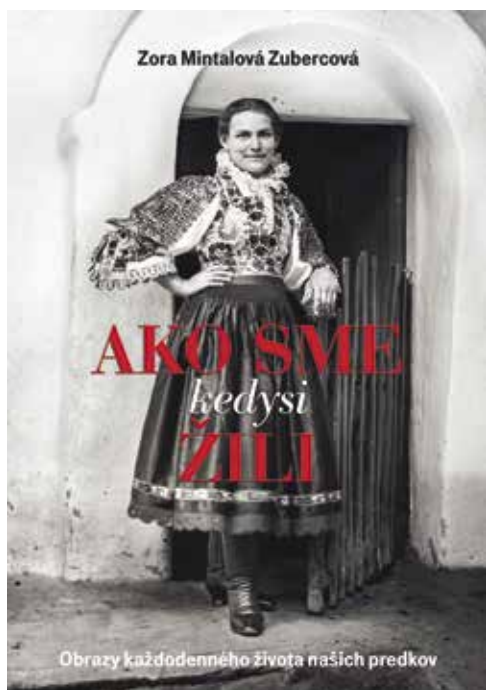
Verme, že sa to zmení k lepšiemu aj vďaka podujatiu, akým je Saxophobia. Ďakujem za rozhovor a prajem veľa osobných aj umeleckých úspechov!

Zhovárala sa Jana Škutková

Svet gazdín, dievok i kišasoniek

Na Potulky históriou sa dnes vyberáme s knihou Ako sme kedysi žili od naslovovzatej odborníčky na život našich predkov PhDr. Zory Mintalovej Zuberovej. Etnologička, historička, múzejníčka a neprofesionálna výtvarníčka v nej predstavuje obrazy z každodenného života našich predkov v 19. storočí a v medzivojnovom období 20. storočia. Pútavá kniha nepodáva len strohý výpočet faktov, približuje aj atmosféru doby prostredníctvom rozprávania o ľuďoch, ich zvykoch, každodenných činnostiach a udalostiach, ktoré sa pravidelne opakovali v priebehu štyroch ročných období.

A keďže dnešné ženy oslavujú v marci svoj sviatok, vybrali sme z bohatého obsahu kapitulu, ktorá približuje život, prácu aj túžby našich starých a prastarých mám.

Práca v domácnosti bola vždy doménou žien

Životné podmienky na vidieku a v mestách boli odlišné. Samozrejme, postavenie ženy sa líšilo aj v závislosti od majetkových pomerov rodiny. Kým v bohatších rodinách pomáhali gazdinám slúžky, prípadne čeladníci, chudobnejšie ženy museli zastáť domácnosť, hospodárstvo aj výchovu detí samy.

„V tradičnom roľníckom prostredí spočívala starostlivosť o rodinu, zásoby potravín a plodín v komore či pivnici, o dostatok jedla v hrncoch, o odev a textilie na pleciach ženy. Podobné to bolo i v bohatých sedliackych domoch, kde bolo všetko znásobené. Ženy doslova udržiavali

ohreň v dome, vstávali zavčas rána, skôr ako muži, aby stihli pred odchodom na pole či do vinohradu navariť. Opatrovali chorých členov rodiny, starých a nevládných rodičov, vedeli, čo robiť pri pôrode i smrti. Dodržiavali tradície, vychovávali a pripravovali dcéry na manželstvo, učili ich vážiť si rodičov i budúcich svokrovcov, poslúchať budúceho manžela... Okrem každodenného varenia, pečenia, správneho uskladňovania zásob na zimu sa dievčatá museli naučiť vo vhodnom čase sadiť, siať a pestovať zeleninu, siať konope, priať, snovať, tkať, šiť, vyšívať, variť mydlo, prať, žehliť a to stále nebolo všetko. Veď na matke bola i starosť o statok, ošípané či hydinu...“ Neprekvapí nás, že práca v domácnosti bola vždy záležitosťou žien, pre mužov bola takáto robota podradná. Ak ženám po všetkých povinnostiach vôbec zostal nejaký voľný čas, vyplňali ho modlitbami, piesňami, ručnými prácami, ale aj rozprávania povestí deťom, zbieranie liečivých bylín či chystanie výbavy pre dcéry.

Povinná školská dochádzka zasiahla do života dievčat koncom 18. storočia

„Uhorský školský zákon č. 38 z roku 1868 nariadil súpis žiakov, povinnú školskú dochádzku pre deti od 6 do 12 rokov, zjednotil základné školstvo a postavil ho

Vzácne chvíle voľna trávil ženy pri ručných prácach

na vyššiu úroveň.“ Dievčatá začali chodiť do školy, no po návrate ich namiesto učenia väčšinou čakalo množstvo domácich prác. Inak to vyzeralo v bohatých meštianskych rodinách: „Šľachtické dcérky a slečny – kišasonky – zo zámožných meštianskych rodín sa učili a vzdelávali doma v rodine, v rámci cirkevných rádov alebo komunít. Doma mali guvernantky i domáce učiteľky, ktorí ich učili cudzie jazyky, geografiu, dejepis, počty, prírodopis, hlavne však rozvíjali ich hudobné, výtvarné či literárne nadanie. Domáci učitelia sa zúčastňovali na rodinných večierkoch a spoločenských oslavách. Slečny dcéry vtedy hrali na hudobnom nástroji a mladí učitelia, prevracajúc noty, často zistili, že sa stali obeťou svojho povolania, zamilovali sa do svojich žiačok. Ak podobné city prejavili aj urodzené slečny, riešenie situácie bolo iba v rukách rodičov, ktorí mali o majetku a postavení svojich budúcich zaťov úplne iné predstavy. Matky nenanadarmo učili dcéry spoločenskú etiketu prislúchajúcu ich postaveniu, odhaľovali im pútavé tajomstvá odievania a krásenia sa. Aj svet kišasoniek zahallili na konci 19. storočia módné látky, farby, vzory, biele čipky, výšivky, nášivky... Dôležité boli i návody, ako a čím si umývať vlasy, ako ich udržať husté a lesklé, ako

mať bielučkú pleť, hladké a biele ruky, zahojiť popraskané pery, ako si pomôcť pri bolestiach hlavy...

Nuž, zdá sa, že bolesti hlavy neboli výnimkou ani v dávnejšej minulosti. Spôsobovali ich ťažké a syté pokrmy, nedostatok pohybu, ale aj pokazené zuby, ktorých bolesť sa ľudia snažili liečiť bylinkami a inými domáckymi spôsobmi. Deformujúce korzety a šnurovačky, úzke topánky či iné módné doplnky spôsobovali dáмам bolesti brucha, problémy s dýchaním aj rôzne ženské problémy.

Cudzie jazyky aj hra na klavíri patrili k dobrému vychovaniu

Dievčatá zo zámožnejších rodín sa vo veku od 10 do 15 rokov vzdelávali v súkromných ústavoch založených súkrom-

Cestou na krst

nými osobami, cirkvou alebo predstavenstvami miest a obcí. „Zákonom z roku 1868 štát vstúpil aj do vyššieho dievčenského školstva, keď nariadil budovať štátne meštianske školy pre dievčatá. Prvá štátna vyššia dievčenská škola vznikla v roku 1877 v Trenčíne, v roku 1883 bola založená v Bratislave a v roku 1892 v Košiciach.“ Dievčatá z vidieka chodili do obecnej alebo cirkevnej základnej školy, no do meštianky ich už rodičia obvykle neposielali. „Matky zo sedliackych rodín posielali svoje dcéry na určitý čas na zaučenie do rodín miestnej inteligencie, iné k pánom do miest, aby nadobudli praktické zručnosti a vedomosti, naučili sa po panský variť a stolovať. O takej dievčine sa ešte na začiatku 20. storočia niesol chýr, že je dobrou partiou a bude výbornou gazdinou.“

V dievčenských školách a ústavoch sa mladé dámy zdokonaľovali v kreslení, speve, ručných prácach aj krasopise. Učili sa cudzie jazyky, k bontónu patrilo aj učiť sa spievať a hrať na klavíri. Nemčinu si zlepšovali prázdninovými pobytmi v nemeckých rodinách na Slovensku, tie bohatšie vo Viedni, správnu maďarčinu pilovali v maďarských mestách. Bratislava bola v tom čase trojjazyčná, čo bolo pre dcéry z meštianskych rodín veľkou výhodou.

Kritériá krásy súviseli so zdravím

Pozrime sa ešte na vtedajšie ideály krásy, ako ich v knihe priblížila autorka. „Na vidieku považovali za peknú dievku s plnou okrúhlou tvárou, s červenými lí-

Gazdiné chodievali za nákupmi na trh

cami, rovnými zubami, bystrými očami a dlhými hustými vlasmi. Postavu mala mať dobre stavanú, so širšími bokmi, veď časom sa mala stať matkou detí a dobrou gazdinou, starať sa o muža, gazdovstvo. Krehká a bledá dievčina zo zámožnej rodiny so zasnenými ligotavými očami, ktorej bielu tvár z rôznych dôvodov oblievala červeň a cítila sa unavená, patrila skôr do románov a možno aj k lekárovi, najmä ak ju sužoval suchý kašeľ. Išlo totiž o neklamný znak tuberkulózy, na ktorú v Uhorsku na začiatku 20. storočia ročne zomieralo vyše 72 000 ľudí. Prvá svetová vojna hrozivú štatistiku ešte zvýšila...

Ukážky z knihy vybrala a spracovala Jana Škutková

Zora Mintalová Zubercová: Ako sme kedysi žili. Obrazy každodenného života našich predkov.

Vyšlo vo vydavateľstve

SLOVART, spol. s r. o., Bratislava 2018.

Redakcia ďakuje vydavateľstvu za poskytnutie výtlačku, ako aj súhlasu s použitím časti diela.

Fotografie © Slovenské národné múzeum v Martine

Vrcholí súťaž Vráťme knihy do škôl

V medzinárodných testoch čitateľskej gramotnosti sa Slovenská republika umiestnila na nelichotivom 41. mieste, preto je podpora čítania u detí, žiakov, študentov veľmi dôležitá. Veď kto si zamladi obľúbi knihy, nájde v nich priateľa, spoločníka na celý život. O tom, že čítanie obohacuje slovnú zásobu, pomáha zlepšovať pravopis a podporuje fantáziu, netreba ani hovoriť.

Motivovať deti k čítaniu, budovať pozitívny vzťah ku knihám a podporovať fantáziu sú ciele celoslovenskej čitateľskej súťaže „Vráťme knihy do škôl“. Už po deviaty raz ju zorganizovalo občianske združenie Učenie s úsmevom v spo-

lupráci s BSK a ďalšími partnermi. Do súťaže sa môžu zapojiť materské, základné a stredné školy do 15. marca 2020.

Podmienkou účasti v súťaži je prečítať si ľubovoľne vybranú knihu a poslať o nej krátky text. V ňom by mali deti objasniť dôvody, pre ktoré si vybrali konkrétnu knihu, a popísať, čo im dielo prinieslo. Škôlkarom prečíta knihu učiteľ alebo iná osoba a keďže ešte nevedia písať, nakreslia obrázok. Žiaci I. stupňa základných škôl môžu poslať buď text, obrázok, alebo oboje. V minulom roku prečítali deti takmer 9 000 príspevkov a vyše 4 000 rôznych kníh.

Na aktívnych čitateľov čaká množstvo

zaujímavých cien, napríklad čítačky, e-knihy, tablety, knižné balíčky či encyklopédie. Čím viac príspevkov pošlú, tým je šanca na výhru vyššia.

Vítazi budú vyžrebovaní z príspevkov od čítajúcich detí a mládeže vo viacerých kategóriách. Ocenená bude najaktívnejšia škola, ako aj Knižní anjeli, ktorí vedú mládež k literatúre. Na túto cenu navrhujú študenti knihovníka, učiteľa slovenského jazyka či vychovávateľa, ktorý u žiakov podporuje záujem o čítanie.

Viac informácií o projekte nájdete na internetovej stránke www.vratmeknihydoskol.sk (BSK)

Chyt' ma za slovo!

„Small talk“ je vraj umenie hovoriť o ničom. Nuž, aj to je občas potrebné, no v časoch, keď osobnú komunikáciu vo veľkej miere nahradili e-maily a telefonáty, zisťujeme, že nám chýba čosi také banálne, ako je „normálny“ ľudský rozhovor.

S touto myšlienkou rozbehli Michaela Žúreková a Šimon Rybár cyklus podujatí Chyt' ma za slovo!, na ktorých sa ľudia stretávajú, zoznamujú a rozprávajú. Inšpiráciu si priniesli zo zahraničia, pričom program upravili na slovenské podmienky a zvyklosti.

Dvojice diskutérov sa určía vylosovaním, preto je takmer isté, že spoznáte niekoho nového. Aby ľudia prekonalí počítačové rozpaky, dostanú od organizátorov návrh zvedavých otázok z rozličných oblastí. Väčšina dvojíc však po chvíli pomôckou odloží, pretože už nemá problém vystúpiť z komfortnej zóny, odhaliť časť svojho ja aj pred cudzím človekom. Zhovárať sa úprimne, bez klišé a povrchnosti, môže byť zaujímavé i zábavné.

Jeden stôl, dve stoličky a pätnásť otázok. Trúfnete si?

Plánované termíny konverzačných večerov nájdete na facebookovej stránke Chyt' ma za slovo.

Text a snímka Jana Škutková

Čo si prečítate v marci?

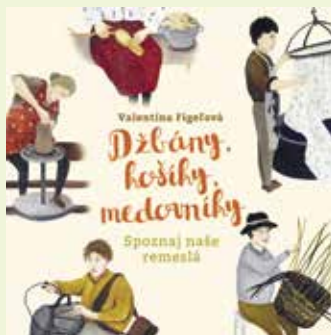
Rubriku, v ktorej v spolupráci s vydavateľstvami predstavujeme literárne novinky, si naši čitatelia obľúbili. V mesiaci knihy nemôže chýbať, preto vám opäť ponúkame možnosť získať darček za odpoveď na otázku: Na počesť koho bol mesiac marec vyhlásený za mesiac knihy? Ako pomôckou dodáme, že šlo o slepého širiteľa slovenskej a českej knihy, ktorý sa v marci narodil aj zomrel. Jeho hendikep mu nebránil vo vášnivom zbieraní kníh a to inšpirovalo kníhkupecov v bývalom Československu na vyhlásenie Mesiaca knihy, aby podporili čítanie, a, samozrejme, aj predaj kníh v jarnej obdobe. Odpoveď pošlite na e-mailovú adresu hlas@banm.sk a doplňte, ktorý titul z našej ponuky by ste si radi vybrali. Prvé dva tituly venovalo vydavateľstvo Slovart, ten tretí je z ponuky vydavateľstva Albatros.

Dominik Dán: Nevieš dňa, nevieš hodiny

Na prelome tisícročí, na Silvestra 1999, rieši detektív Krauz osudový problém. Dve hodiny pred polnocou ho zavolali na cintorín k náhrobnému kameňu postriekanému krvou s čerstvo vytesaným dátumom úmrtia – nasledujúci deň, prvý deň nového milénia. Na prvý pohľad hlúpy žart, no detektíva Krauz prejde smiech v momente, keď mu z operačného strediska zahlásia, že majiteľ hrobu v prvú hodinu po polnoci naozaj zomrel. Vyšetrovatelia majú pred sebou ďalší hlavolam, no zďaleka nie jediný. Magická noc deliaca dve tisícročia im prinesie viac prekvapení, bohužiaľ, prekvapenia na oddelení vražd väčšinou stoja niekoho nevinného život.

Valentína Figelová: Džbány, košíky, medovníky

Náučná ilustrovaná kniha zoznámi deti so 14 ľudovými remeslami: kožušníctvom, korytárstvom, gubárstvom, šúpoliarstvom, háčkovaním, debnárstvom, papučiarstvom, výšivkami, modrotlačou, drotárstvom, hrnčiarstvom, košíkárstvom a medovníkárstvom. V každej kapitole sa dozvieme o materiáloch, nástrojoch aj spôsoboch spracovania suroviny a využiti výrobkov. Na konci každej kapitoly je aj tvorivá úloha pre dieťa.

Diana Mašlejová: Stratený zajko na Islande

Oblúbená slovenská rozprávka a popularizátorka detskej literatúry napísala druhé pokračovanie dobrodružstiev plyšového ušáčka. Stratený zajko na Islande je pôvabná knižka, ktorá rozpráva príbeh o priateľstve, láske, tolerancii a potrebe konať dobro. Oproti prvej knihe, v ktorej sa stratený zajko túlal po Paríži, pribudla do deja malá zajačica Klárka a správa ho pri nových dobrodružstvách. Knižku pre čitateľov od 7 rokov doplnila krásnymi ilustráciami výtvarníčka Adela Režná.

Cestovateľské kino nielen pre dobrodruhov

Prezentácie o cestovateľských zážitkoch sú inšpiráciou a obľúbenou formou získavania informácií z prvej ruky. Tí, ktorí sa chystajú niekam vyraziť, si radi podpisujú s človekom, ktorý zažil atmosféru miesta na vlastnej koži. Dostanú množstvo praktických tipov a odporúčaní, niekedy aj varovaní. Aj ľudia, ktorí z rôznych dôvodov cestovať nemôžu, sa so záujmom oboznámia s exotickými, viac či menej vzdialenými krajinami. V Dome kultúry na Kramároch ich pripravuje Jozef Terem, majiteľ cestovateľskej kaviarne a klubovne Dobrodruh.

Koncom januára nás na prechádzku po Azorských ostrovoch São Miguel a Terceira pozval Juraj Skačan. Aj pre našincov sa tieto donedávna pomerne neznáme miesta stávajú stále vyhľadávanejšou cestova-

teľskou destináciou. Originálne zábery a videá doplnil Juraj množstvom zaujímavostí. Prezradil, prečo niektorí cestovatelia nazývajú ostrovy Havajom Európy, a na snímkach ukázal, že sú skutočne novodobou rajskou záhradou. Presvedčil tiež poslucháčov, že kráv nie je nikdy dosť. Na Azoroch žije totiž približne 250 000 obyvateľov, no hovädzieho dobytku tu chovajú

o 20 000 kusov viac. Inšpiratívne využitie našli na ostrovoch staré telefónne búdky, stali sa z nich dostupné mini knižnice. Najlepší wellness objavili naši cestovatelia v „Jurskom parku“ a stále znovu obdivovali výhľady, ktoré tu číhajú doslova za každým rohom. „Azorské vulkány majú aj prívetivú tvár, no neznamená to, že ak sa človek v jednej chvíli potí, nebude sa o 10 minút premočený triasť,“ upozornil skúsený prednášateľ a fotograf všetkých záujemcov o cestovateľské dobrodružstvá.

Jana Škutková, snímky Juraj Skačan

Ľadové radovánky

Tohtoročná zima je na sneh naozaj skúpa a v Bratislave sme si sánkovania veľmi neužili. Našťastie, možností na športovanie s deťmi je viac. Mestská časť Nové Mesto ponúkla svojim obyvateľom trojnásobný bezplatný vstup na Zimný štadión Ondreja Nepelu. Rodinné korčuľarské zážitky odštartoval 25. januára veselý karneval. Nechýbali súťaže, zábava s rozprávkovými hrdinami ani sladká odmena pre najmenších. Porota vyhodnotila desať najoriginálnejších masiek. K tým

najvydarenejším patrili „strapec hrozna“ a „Rubikova kocka“ pochádzajúce z jednej rodinnej dielne, keďže nám ich predviedli súrodenci. Aby športovanie bolo zdravé aj bezpečné, deťom sa venovali inštruktori zo školy korčuľovania Jumping Joe.

(red), snímka Ján Borčín

INZERCIA

Vodoinštalatérsstvo – oprava, montáž. 0904572977.

Predám husle v dobrom stave, tel.: 0918 453 549.

OPTIKA BLUMENTAL
Mýtna 48, 811 07 Bratislava

objednávky: +421 917 886 979 alebo blumental@queensoptik.sk

AKCIA 1+1

ZĽAVY 20%

- ✓ kompletne očné vyšetrenie lekárom
- ✓ vyšetrenie očného pozadia
- ✓ meranie zraku optometristom
- ✓ očné vyšetrenia detí od 6 rokov **ZADARMO**
- ✓ aplikácia kontaktných šošoviek
- ✓ široký sortiment detských okuliarov

OPTIKA BLUMENTAL PRADA

f **ig** optikablumental

Pozývame

STREDISKO KULTÚRY BRATISLAVA- NOVÉ MESTO, VAJNORSKÁ 21

tel.: 02/44 37 37 60

info@skvajnorska.sk, www.skvajnorska.sk

nájdete nás aj na FB: <https://www.facebook.com/strediskokulturybanm>

KURZY 2020

TVORIVÉ:

Pre dospelých

- Výtvarné štúdio akad. soch. Magdy Burmekovej pre dospelých
- Keramika pre dospelých
- Škola strihov a šitia

Pre deti:

- Keramika pre deti

V prípade ponuky a dostatočného záujmu je možné otvoriť aj iný typ kurzu.

Viac info na 0903 929 244, 02/44 37 37 60, (po - pia: 9. - 18. h), www.skvajnorska.sk, e-mail: info@skvajnorska.sk

DOM KULTÚRY KRAMÁRE

Stromová 18, tel.: 02/54 77 11 48

dkkramare@chello.sk, www.skvajnorska.sk

PODUJATIA PRE ŠIROKÚ VEREJNOSŤ

10. 3. 2020, utorok, 17.30 – 19.30 h

Pýtajte sa primátora – prídte sa porozprávať na stretnutie primátora s občanmi na tému: „1 rok vo funkcii primátora“.

13. 3. 2020, piatok 19. h

Swingový tanečný večer

22. 3. 2020, nedeľa 18. h

Cestovateľské kino – prídte si užiť tie najzaujímavejšie postrehy a zábery z ciest dobrodruhov.

PODUJATIA PRE DETI

29. 3. 2020, nedeľa 16. h

Bábkové divadlo pre deti

HUDOBNO-TANEČNÉ PROGRAMY

Tradičné, a predsa vždy nové ČAJE O PIATEJ o 17. h, živá hudba 60. – 90. rokov, žrebovanie vstupeniek.

7. 3. 2020 s hudobnou skupinou **M-CLUB**

14. 3. 2020 s hudobnou skupinou **FORTUNA**

21. 3. 2020 s hudobnou skupinou **COLOR**

28. 3. 2020 s hudobnou skupinou **MERYTAN**

VÝMENNÉ STRETNUTIA ZBERATEĽOV (VSZ)

7. 3. 2020, sobota od 8. h – 12. h.

Medzinárodné VSZ mincí, medailí, odznakov, starých pohľadníc, telefónnych kariet, kníh, gramoplatní, plagátov, filatelie, pívnych podložiek, vyznamenaní, etikiet, plagátov a pod.

Predpredaj vstupeniek: streda 16. h – 19. h a jednu hodinu pred podujatím v SK BNM, Vajnorská 21, tel.: 02/44 37 37 60. Zmena programu vyhradená.

KLUBOVÉ PODUJATIA

4. a 18. 3. 2020, streda 16.30 h

Klub Venuša – klubové stretnutie Ligy proti rakovine

19. 3. 2020, štvrtok 16. h

Klub priateľov opery

Každý utorok a piatok, 18. – 20. h

OMNIBUS – detské vokálne a divadelné štúdio pre deti od 3 do 14 rokov

Predaj vstupeniek:

pondelok, utorok od 16. h do 19. h (vždy 2 týždne pred podujatím).

Zmena programu vyhradená.

 Dom kultúry Kramáre. Stromová 18

ČAJE 2020

O PIATEJ marec

Živá hudba 60. - 90. rokov, žrebovanie vstupeniek.
Tradičné, a predsa vždy nové hudobno- tanečné programy

7.03. M club (z príležitosti MDŽ)
14.03. Fortuna
21.03. Color (Jozefská zábava)

17.00 – 22.00 h

Predpredaj vstupeniek: pondelok, utorok od 16.00 do 19.00 hod. / vždy 2 týždne pred podujatím / a hodinu pred predstavením.
Doprava: Trolibus 204, 209, 212, bus 32.
Parkovanie možné za budovou DK Kramáre

www.skvajnorska.sk, info@skvajnorska.sk
mobil: 0903 744 599

DOM KULTÚRY KRAMÁRE, STROMOVÁ 18
požýva deti a rodičov na predstavenie
v podaní STRAŽANOVHO BÁBKOVÉHO DIVADLA

GAŠPARKO A DRAK

29.3.2020 Sobota o 16.00 hod.

Predpredaj vstupeniek: pondelok, utorok od 16.00 do 19.00 hod. / vždy 2 týždne pred podujatím / a hodinu pred predstavením.
Doprava: Trolibus 204, 209, 212, bus 32. Parkovanie možné za budovou DK Kramáre

www.skvajnorska.sk, info@skvajnorska.sk, mobil: 0903 744 599